

บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

Roles on Learning Resource Administration of School Administrators under the Office of Sa Kaeo Primary Education Service Area 1

สุรเกียรติ์ งามเลิศ¹ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ² จำลอง นักร้อง³

Surakiat Nganlert¹ Khemthong Sirisanglert² Jamlong Nakfon³

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ข้าราชการบำนาญ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (2) เปรียบเทียบบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดและระดับคุณภาพของโรงเรียน และ (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 107 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยง .98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดเล็ก มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพระดับดีและโรงเรียนคุณภาพระดับปรับปรุงมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน และ (3) ปัญหาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน

คำสำคัญ บทบาทการบริหาร แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to study roles on learning resource administration of school administrators under the Office of Sa Kaeo Primary Education Service Area 1; (2) to compare roles on learning resource administration of school administrators under the Office of Sa Kaeo Primary Education Service Area 1 classified by size and quality of schools; and (3) to study problems and recommendations concerning roles on learning resource administration of school administrators under the Office of Sa Kaeo Primary Education Service Area 1.

The research sample totaling 107 schools under the Office of Sa Kaeo Primary Educational Service Area 1 in the 2014 academic year consisted of 46 small schools, 38 medium schools and 23 large schools obtained by simple random sampling. The employed research instrument was a rating scale questionnaire, developed by the researcher, with .98 reliability coefficient. Statistics for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, t-test, and LSD pairwise comparison method.

Research findings were as follows: (1) the school administrators had overall roles on learning resource administration at the high level in all aspects; (2) school administrators of large, medium size and small schools differed significantly in their levels of performing roles in learning resource administration at the .05 level; while administrators of schools with quality at the good level and those of school with quality at the needed improvement level did not significantly differed in their levels of performing roles on learning resource administration; and (3) the main problem on learning resource administration was the inefficiency of learning resource administration for management of instructional activities; while the recommendations for learning resource administration were the following: the structure of learning resource administration system should be reorganized, and the roles and responsibilities of the personnel should be defined clearly.

Keywords: Roles, Learning resource administration, School administrators, Primary education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แหล่งเรียนรู้จัดว่ามีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 25 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”

ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) รัฐจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาริเริ่มจากแหล่งเรียนรู้โดยมีความคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยการพัฒนาครูให้เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีการร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ จัดให้มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, น. 3)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริม กำกับดูแลการศึกษาของชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ควบคู่คุณธรรม สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อีกทั้งกำหนดให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, น.3) ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเปลี่ยนจากครูมาเป็นการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งภายในโรงเรียนและภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนทั้ง ด้านความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

โรงเรียนจัดเป็นสถานศึกษาตามความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายเพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 7-8) ซึ่งในการบริหารจัดการเพื่อสร้างโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทโดยตรง ในการกำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดสร้าง จัดหา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น. 5) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กับผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรม

ต่างๆให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ดังนั้นถ้าโรงเรียนมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีภารกิจหลักในการจัดทำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 147 แห่ง ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 63 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 52 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่ 32 แห่ง มีการจัดการศึกษาใน 3 ระดับ แบ่งออกเป็นจัดการศึกษาในระดับอนุบาล การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา และการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการศึกษาของจังหวัดสกลนครพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ในจังหวัดสกลนครขาดสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนยังไม่ได้ประยุกต์ใช้สื่อการสอนอย่างเหมาะสม และโรงเรียนไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าระดับชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2553, น. 78) การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนขาดการกำกับ และติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู หรืออาจเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในจังหวัดสกลนครยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่ให้มีการพัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

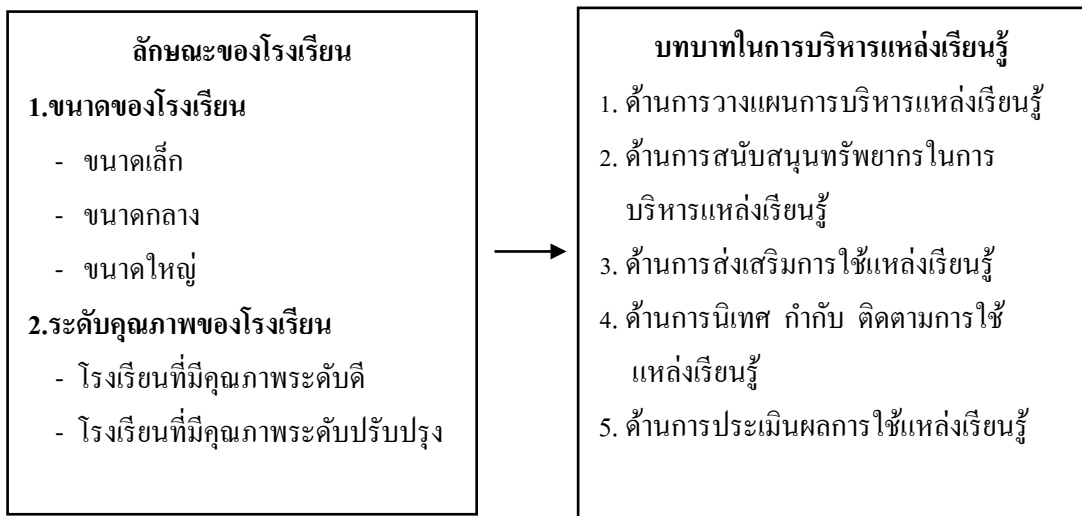
1. เพื่อศึกษาบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามขนาดและระดับคุณภาพของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีขนาดและระดับคุณภาพของโรงเรียนต่างกันมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของสมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators, 1955, p. 17) แนวคิดของคุนท์ซ์ และ โอ คอนเนลล์ (Koontz and O'Donnell, 1972, pp. 47-49) และแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2554, น. 41-65) ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้นำมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่ บทบาทด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ บทบาทด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ บทบาทด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และบทบาทด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 147 โรงเรียน จำแนกออกเป็น โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 63 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 52 โรงเรียน และ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 32 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเคร์จซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610 อ้างถึงใน สิทธิ ชีรสรณ์, 2552, น. 283) ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 107 โรงเรียน เทียบตามสัดส่วน ได้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 46 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 38 โรงเรียน และ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 23 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ส่วนผู้ให้ข้อมูล 118 | ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (ม.ค. – มิ.ย.) 2559

คือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้ที่รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โรงเรียนละ 1 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนในด้าน การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียน
- 2) กำหนดโครงสร้างและข้อคำถามในแบบสอบถาม แต่ละตอนให้ครอบคลุมบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน
- 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ
- 4) นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยใช้แบบประเมินค่าตรงกันความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00
- 5) ปรับปรุงแบบสอบถามร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 โรงเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990, p. 61) ปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .98
- 6) ปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ขออนุญาตจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) นำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ไปถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมนัดหมาย วัน เวลา ในการขอรับแบบสอบถามคืน
- 3) แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 107 ฉบับ ได้รับคืน 107 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้เป็นด้านเดียวที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05

3. บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามระดับคุณภาพของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับดีและโรงเรียนที่มีคุณภาพระดับปรับปรุง ผู้บริหารมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4. ปัญหาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เรียงรายด้านตามจำนวนความเห็นของผู้บริหารจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้บริหารมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในลำดับที่ 1 เท่ากันสองด้าน คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยเรียงลำดับข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากไปหาน้อยดังนี้ ควรจัดระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และกำหนด

บทบาทความรับผิดชอบให้ชัดเจน ควรจัดหาหรือจัดทำโครงการของงบประมาณในการจัดทำแหล่งเรียนรู้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ และควรจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้โดยนำคอมพิวเตอร์มาจัดเก็บและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านระบบสังคมออนไลน์ ส่วนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่มีผู้ใดให้ข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหาร แหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การที่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในระดับมากทุกด้าน อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กลยุทธ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัยในแต่ละระดับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และกลยุทธ์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน และกำหนดกรอบแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้บริหาร โรงเรียนและ โรงเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดในการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2555, น. 21-30) จึงทำให้ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัช วัชชวี (2548, น. 89) ที่ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทุกด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุน จัดหา จัดสร้างหรือพัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการกำกับติดตามดูแล และประเมินระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี สุนันดี (2549, น. 85) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญมีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านส่งเสริมสนับสนุนการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ด้านกำหนดนโยบายการพัฒนาห้องสมุด ด้าน

การประสานสัมพันธ์กับบุคลากรในการจัดกิจกรรม ด้านสนับสนุนบุคลากรและขวัญกำลังใจ ด้านสนับสนุนงบประมาณ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ส่วนการที่ผลการวิจัยพบว่าในด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นในภาพรวม โดยด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ การให้รางวัลสำหรับครูที่มีผลงานดีเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ ส่วนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู และการสร้างเครือข่ายการนิเทศโดยเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมนิเทศ ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีบทบาทในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และนิเทศกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ น้อยกว่าด้านอื่นๆ อาจมีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนไม่มีแหล่งเรียนรู้ภายใน ประกอบกับแหล่งเรียนรู้ภายนอกมีระยะทางห่างจากโรงเรียน รวมทั้งไม่มีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน จึงส่งผลให้การนิเทศ กำกับ และติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ อันติมานนท์ (2553, น. 60) ที่ได้ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา ในด้านการกำกับ ติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ สหะเดช (2550, น. 155) ที่ได้ศึกษาการบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 2 พบว่าด้านการบริหารการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างจากผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าในด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทไม่แตกต่างกันส่วนด้านอื่นๆมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทในการบริหารด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอาจมีสาเหตุมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ได้มีมาตรการกำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งต้องพัฒนาห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องสมุด ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และมีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เชื่อมโยงและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1, 2555, น. 23) ซึ่งจาก

สาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ส่งผลให้เกิดการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ทำให้บทบาทของผู้บริหารด้านนี้ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทแตกต่างจากผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและ โรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและบุคลากรมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการใช้จำนวนประชากรนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ และนอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กยังมีข้อจำกัดในการระดมทรัพยากรในการบริหารสถานศึกษาเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนขนาดเล็กและห่างไกลความเจริญ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเศรษฐกิจดีกว่าและชุมชนมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนโรงเรียนได้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กจึงสามารถที่จะระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ง่ายกว่าทำให้มีปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการศึกษามากกว่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรจักร ใจแก้ว (2554, น. 61) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่าสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิพันธ์ อดิตยคง (2552, น. 96) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณารายด้านจะมีความแตกต่างกันเพียงด้านเดียวคือด้านการนำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ไปใช้

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามระดับคุณภาพของโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

การที่ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับดีและ โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับปรับปรุงมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาริเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้โดยกำหนดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีความคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, น. 3) จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการกำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์

กำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดสร้าง จัดหา และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กับผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับดีและโรงเรียนที่มี คุณภาพระดับปรับปรุงผู้บริหารมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกันซึ่งจากการศึกษาของอำรุง จันทวานิช (2547, น. 13-14) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ พบว่า จาก การศึกษาลักษณะของโรงเรียนที่ดี 44 แห่ง จากโรงเรียนของประเทศนิวซีแลนด์จำนวน 2,800 โรงเรียน เพื่อพิจารณา ลักษณะโดยรวมของความเป็นโรงเรียนที่ดีพบว่ามิติการมองโรงเรียนที่ดีจะครอบคลุมประเด็นวิธีการจัดการศึกษา ของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาสนองความต้องการของชุมชนที่เป็นที่ตั้งของ โรงเรียน ดังนั้นความแตกต่างของความเป็นโรงเรียนที่ดีจะขึ้นกับความสามารถในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง ความต้องการของชุมชนจากการศึกษาดังกล่าวพบว่า องค์ประกอบความเป็นโรงเรียนคุณภาพจะประกอบด้วย (1) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพ (2) ครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ (3) ลักษณะทางกายภาพของ โรงเรียนได้มาตรฐาน (4) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น (5) สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย (6) แหล่ง การเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย (7) งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน (8) การจัดการกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ (9) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (10) การบริหารจัดการดี ใช้โรงเรียนเป็น ฐาน เน้นการมีส่วนร่วม (11) การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน (12) ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีการพัฒนาทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ (13) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน และ (14) โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและ โรงเรียนอื่น

นอกจากนั้น ตามกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการประเมินคุณภาพรอบสอง (พ.ศ.2549-2553) มีเกณฑ์และเงื่อนไขที่ ส่งผลต่อโรงเรียนไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เช่น ในกรณีมาตรฐานที่กำหนดให้สถานศึกษามี การจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา และกรณี มาตรฐานด้านครูที่กำหนดให้ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถและมีครูเพียงพอ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นจึงไม่สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ โรงเรียนขนาดเล็กและ โรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกันและมีจำนวนครูไม่ครบชั้นไม่ได้รับการ รับรองมาตรฐานการศึกษาจากภายนอกทั้งสอง ดังนั้นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก รอบสอง (พ.ศ.2549-2553) จึงไม่น่าจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจากการประเมินภายนอกครั้งที่ สองไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) ได้มี การปรับปรุงเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) โดยมีแนวคิดและหลักการมุ่งเน้น คุณภาพผู้เรียนเป็นหลักมีการพัฒนาตัวบ่งชี้มุ่งการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ มากกว่าบ่งชี้นำเข้าและ กระบวนการ คำนี้ถึงลักษณะและประเภทของสถานศึกษา เน้นตัวบ่งชี้ทั้งคุณภาพและปริมาณ ทั้งเชิงบวกและลบ

ตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัย ข้อจำกัด ตลอดจนวัฒนธรรมและความเป็นไทย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), 2555, น.16) ด้วยเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับดีและ
โรงเรียนที่มีคุณภาพระดับปรับปรุงตามกรอบการประเมินคุณภาพจากภายนอกรอบสองผู้บริหารมีบทบาทในการ
บริหารแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่โดยภาพรวมผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ในด้านการ
ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวทางใน
ส่งเสริมโรงเรียนดังนี้

1. ควรกำหนดนโยบาย และวางแผน พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการส่งเสริมให้โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในการ
จัดการเรียนการสอน
2. ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดระบบการนิเทศและช่วยเหลือโรงเรียนโดยอาจมีมาตรการในการ
กำกับดูแลผู้บริหารโรงเรียนให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยการสนับสนุนงบประมาณหรือ
ทรัพยากรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หรือ มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน
เพื่อให้มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ดังนี้

1. วางแผนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
2. จัดระบบการนิเทศ กำกับ และติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง โดยอาจเชิญบุคคลภายนอก
หรือศึกษานิเทศก์มาร่วมนิเทศ
3. สนับสนุนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยตามแนวทางดังนี้

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อ
เป็นแนวทางในพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสกลนคร

2. ควรทำการวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบปัญหาของกระบวนการนิเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2541). การบริหารองค์กรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารศูนย์สื่อการศึกษา (หน่วยที่ 1-7, น. 41-65). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทัศนีย์ อันติมานนท์. (2553). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- เบญจมาศ สหะเดช. (2550). การบริหารแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร.
- ไพรัช วังช่วย. (2548). บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วรจักร ใจแก้ว. (2554). การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- สิทธิ ชีรสรณ์. (2552). แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2553). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของจังหวัด สระแก้ว. สระแก้ว: ม.ป.ท.
- _____. (2555). แผนกลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ฉบับที่ 4. สระแก้ว: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- _____. (2552). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับใช้ในโรงเรียนโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). *คู่มือการประเมินคุณภาพ
ภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม
พฤศจิกายน 2554)*. กรุงเทพมหานคร: ออฟเซต พลัส จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการวิจัย การพัฒนามาตรฐานแหล่งการเรียนรู้*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2554). *รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในช่วง พ.ศ. 2552-
2554*. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค จำกัด.
- อดิพันธ์ อมาตยคง. (2552). *การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททศสงคราม*.
(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้พิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อำรุง จันทวานิช. (2547). *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร:
พรินทวานกราฟฟิค จำกัด.
- American Association of School Administrator. (1955). *Staff relations in school administration*. Washington
D.C : copyright.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper Collins.
- Koontz, H. and O'Donnell , C. (1972) *Principle of management*. New York : Mc Graw hill Book Co.